

Dokument nr. 8:106

(2006-2007)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Jan-Henrik Fredriksen, Jan Arild Ellingsen, Øyvind Korsberg og Tord Lien

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Jan-Henrik Fredriksen, Jan Arild Ellingsen, Øyvind Korsberg og Tord Lien om å avvikle Finnmarkseiendommen og nedlegge Sametinget

Til Stortinget

BAKGRUNN

Finnmarkseiendommen har ført til forskjellsbehandling mellom samer og Finnmarks øvrige befolkning. Før Finnmarkseiendommen ble opprettet, hadde alle innbyggere i Finnmark de samme rettighetene til områdets naturressurser, mens det i dag er slik at området kontrolleres av samiske interesser. Dette er betenkelig, særlig med tanke på at samene bare utgjør en liten andel av Finnmarks befolkning, og at det verken arkeologisk eller på annen måte er dokumentert at samene tok land og vann i besittelse før nordmenn og kvener. Situasjonen er alvorlig, og befolkningen i Finnmark og det øvrige Norge er i ferd med å miste allmenntilgangen til naturen og rettighetene til jakt og fiske, også på sedvanerettslig grunnlag. Konflikten mellom ulike etniske og kulturelle grupper øker, og dagens lov bidrar mer til å fremme konflikter enn til å løse dem.

Finnmarkseiendommen kom som en konsekvens av finnmarksloven som ble vedtatt i juni 2005, mot Fremskrittspartiets stemmer. Prosessen som ledet frem til Finnmarkseiendommen, startet imidlertid da Samerettsutvalget ble oppnevnt ved kronprinsregentens resolusjon 10. oktober 1980, som et ledd i arbeidet for å skape forsoning etter konflikten om Alta-vassdraget. Prosessene som senere har gitt samer en rekke særrettigheter, ble med andre ord satt i gang for å skape innenrikspolitisk ro, og ikke nødvendigvis

for å styrke såkalte urfolks rettigheter, eller leve opp til internasjonale konvensjoner.

Opprettelsen av Finnmarkseiendommen førte i praksis til at de 96 pst. av Finnmark som tidligere var eid av Statskog SF, ble omgjort til et privat rettssubjekt der den samiske minoriteten har full kontroll over naturressursene. Området dekker omtrent 46 000 km², dvs. et areal større enn Sveits. Finnmarksloven sikrer samiske interesser kontroll over arealene som inngår i Finnmarkseiendommen. I § 1, formålsparagrafen, står det følgende:

"Lovens formål er å legge til rette for at grunn og naturressurser i Finnmark fylke forvaltes på en balansert og økologisk bærekraftig måte til beste for innbyggerne i fylket og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv."

I finnmarksloven § 5 første ledd finner vi begrunnelsen for at samene skal ha særrettigheter til områdene det er snakk om:

"Samene har kollektivt og individuelt gjennom langvarig bruk av land og vann opparbeidet rettigheter til grunn i Finnmark."

Loven sier videre at ved identifisering av kollektiv og individuell eiendomsrett hvor det er motstrid, skal ILOs konvensjon nr. 169 ha forrang før finnmarksloven.

Forslagsstillerne mener at alle i Finnmark bør ha lik rett til å utnytte naturressursene, både i nærings-, friluftslivs-, jakt-, fiske- og rekreasjonsmessig sammenheng, uavhengig av etnisk eller kulturell bakgrunn. Det finnes dessuten ikke tilstrekkelige vitenskapelige bevis på at samene kom til Finnmark før områdets øvrige befolkning, og forslagsstillerne mener uavhengig av dette at forskjellsbehandling mellom ulike deler av befolkningen er uakseptabelt.

Finnmarksloven begrunnes ofte med Norges forpliktelser i henhold til ILOs konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, blant annet i finnmarksloven § 3. Verken Sverige, Finland eller Russland har knyttet seg til denne konvensjonen. Per 19. april 2007 er denne konvensjonen kun ratifisert av 18 land, hvorav de fleste i Sør- eller Mellom-Amerika, for å sikre indianernes rettigheter slik konvensjonen i utgangspunktet var ment. Forslagsstillerne er imot at Norge tar del i denne ILO-konvensjonen, og viser til Innst. O. nr. 80 (2004-2005) der Fremskrittspartiet varslet at Norge bør trekke seg fra konvensjonen ved første anledning. Forslagsstillerne er dessuten negative til en eventuell ny nordisk samekonvensjon. Enkelte kommuner har erklært seg samiske, og ILOs konvensjon nr. 169 forholder seg til andre minoriteter i disse kommunene. Finnmarksloven uthuler derfor konvensjonens innhold.

Finnmarkseiendommen ble innført uten at det var flertall for dette i Finnmark, og en enkeltperson som satte i gang en underskriftskampanje mot loven, fikk i løpet av kort tid langt over 10 000 underskrifter. Fremskrittspartiet stemte imot hele loven, og ble nedstemt av samtlige andre partier da Fremskrittspartiet i Innst. O. nr. 80 (2004-2005) fremmet forslag om at det skulle avholdes folkeavstemning i Finnmark om finnmarksloven. Folk flest i Finnmark ble med andre ord aldri spurt, og det var allerede fra starten klart at finnmarksloven og Finnmarkseiendommen ville føre til forskjellsbehandling på bakgrunn av minoritetstilhørighet.

Forslagsstillerne vil presisere at selv om Fremskrittspartiet er imot den diskriminerende finnmarksloven, så er Fremskrittspartiet verken imot samer eller samisk kultur. Samene er faktisk en av de minoritetene som fungerer best i det norske samfunnet. Det å gi samene demokratiske tilleggsrettigheter skaper imidlertid en farlig presedens, fordi samene ikke er i nærheten av å være den største minoriteten i Norge. Særlig i Oslo-området finnes det mange grupper som over tid kan gjøre krav på de samme rettighetene. Stortinget på feil grunnlag har gitt samene, hvis denne politikken blir videreført i årene som kommer.

Samiske grupperinger har i løpet av de siste årene fremmet en rekke ekstreme krav overfor "storsamfunnet". Et eksempel på dette finner vi i Aftenposten 12. mai 2006, der Sametingets visepresident, Johan Mikkell Sara, fremmet krav om samiske særrettigheter knyttet til olje- og gassressurser, en retorikk vi for øvrig finner igjen i Sametingets årsmelding for 2005 i St.meld. nr. 7 (2006-2007). Samene har dessuten allerede fått gjennomslag gjennom Ot.prp. nr. 38 (2005-2006) for at det skal være et eget samisk navn på Troms fylke, til tross for at bare 0,25 pst. av grunnskoleelevene i fylket benytter samisk som opplæringsform, og til tross for at Kåfjord kommune med 1,4 pst. av befolkningen i Troms er den eneste kom-

munen i fylket som har samisk kommunenavn i tillegg til det norske.

Forslagsstillerne er prinsipielt imot at samene skal ha sitt eget folkevalgte organ, og mener derfor at Sametinget bør nedlegges. Praktisering av prinsippet om full likeverdighet i samfunnet kan vanskelig forenes med at utvalgte grupper i det norske samfunn ytes særbehandling fra den norske stat. Videre er forlagsstillerne av den mening at de konvensjoner og lover som Stortinget la til grunn for opprettelsen av Sametinget, ikke setter krav til et sameting.

Evalueringen av rettigheter om land og vann i Finnmark har pågått i over 25 år og hindret etablering av ulike typer arealkrevende næringer. Finnmarkseiendommen vil gjennom sitt arbeid med gjennomføring av individuell og kollektiv eiendomsrett videreføre dette, og det kan vises til Canada hvor en identifisering av individuell og kollektiv eiendomsrett har pågått i over 30 år uten at arbeidet er ferdigstilt. Finnmark kan risikere at det kan gå over 50 år med uavklarte juridiske rettigheter for befolkningen og næringslivet, noe som er uholdbart.

Slik Finnmarkseiendommen er organisert som en kommersiell grunneier i Finnmark, sier det seg selv at kommunenes rolle gjennom juridisk bindende arealplaner blir svært vanskelig. En kommunal arealplan går over 12 år og er juridisk bindende for kommunen. I dette ligger likevel at Finnmarkseiendommen kan fremme søknader betinget av dispensasjon fra plan, men har vedtatt at søknader i strid med arealdelen ikke fremmes overfor kommunene. Dette er en skremmende uthuling av plan- og bygningsloven. Avsetting av næringsareal og regulering gjennom boligfelter, hytteutbygging, veitraseer og annet som er arealkrevende, blir med Finnmarkseiendommen som forvalter nærmest umuliggjort. Sett fra et lokaldemokratisk ståsted er dette tragisk og fratar kommunene muligheten både til å planlegge over tid og å kunne gi juridiske forpliktelser overfor ulike aktører i en arealplan.

Forslagsstillerne viser til at Miljøverndepartementet planla å fremme en odelstingsproposisjon overfor Stortinget våren 2007 om ny plan- og bygningslov (plandelen). En slik proposisjon har per dags dato ikke blitt fremmet til Stortinget, men et utkast har vært forelagt Sametinget. I saksfremlegg av 08. mai 2007 i sak 06/4290 uttaler Sametinget følgende:

"Sametinget konstaterer at plandelen i ny plan- og bygningslov styrker ivaretagelsen av samiske interesser ved all arealplanlegging. Alle planer etter plan- og bygningsloven skal ha som et formål å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Loven anerkjenner dermed også tradisjonelle samiske utmarksnæringer."¹

1. http://innsyn.e-kommune.no/innsyn_sametinget_norsk/wf-document.aspx?journalpostid=2007008621&do-kid=107405&versjon=1&variant=P&

Forslagsstillerne har også fått med seg at Sametingsrådet i juni 2007 sendte en orientering til Sametinget hvor det fremgår at Sametingsrådet i forhandlinger med Miljøverndepartementet har forhandlet seg frem til at Sametinget skal gis innsigelsesrett i plansaker behandlet i medhold av plan- og bygningsloven i 89 kommuner som dekker mer enn halve landet. De berørte kommuner ligger i Hedmark, Møre og Romsdal, Trøndelagsfylkene og Nord-Norge og tilsvarer de kommuner som i dag er rammet av den såkalte "konsultasjonsplikten". Dette vil forslagsstillerne på det sterkeste advare mot å gjøre. Forslagsstillerne vil ved behandlingen av plan- og bygningsloven ikke innrømme noen etniske grupper rett til å overprøve demokratiske vedtak. Samtidig minnes det om Fremskrittspartiets motstand mot fylkesmannens rett til bruk av skjønn ved innsigelse i plansaker. Forslagsstillerne vil ved behandlingen av dette forslaget gå imot endringer som medfører økt samisk overherredømme over arealer i nord.

Finnmarkseiendommen har bestemt at utmark av umatrikulert grunn (=gnr/bnr.1) ikke skal selges, mens den oppdyrkede og bebygde delen av leid areal kan vurderes solgt. Boligtomter kan ikke selges før de er bebygde og tatt i bruk i samsvar med plan og satte vilkår. Festekontrakter fra Finnmarkseiendommen er i dag ikke tidsbegrenset. Den private råderetten er ikke-eksisterende for dem som fester grunn av Finnmarkseiendommen, og tidligere vice versa under Statskog SF. I eldre festekontrakter og skjøter er staten, nå Finnmarkseiendommen, som selger forbeholdt alle muligheter til å utvikle den solgte eiendommen, og dette fratar grunneiere og festere incentiver og muligheter til å utvikle sin egen eiendom til det beste for seg selv og samfunnet. Et eksempel på dette er at grunneiere med festet tilleggsjord langs de store elvene i fylket i dag ikke kan leie ut laksefiskerettigheter til turister all den tid loven slår fast at ingen kan leie ut noe en selv leier, og at det offentlige skal ha rett til å anlegge vei, hente sand og grus og så videre på eiendommen. Situasjonen i Troms under Statskog SF er langt på vei den samme. De eldre skjøteklausuler i skjøter fra Finnmark jordsalgskontor og Statskog SF bør av Stortinget en gang for alle vedtas opphevet og for ettertiden ansees som uskrevne. Stortinget har alltid tatt på alvor slike eldre urimelige forbehold ved ny lovgivning, og burde ha gjort dette også ved opprettelsen av Finnmarkseiendommen.

Forslagsstillerne ønsker å oppheve finnmarksloven og fjerne Finnmarkseiendommen, men ser at det

te arbeidet vil ta noe tid. Det er imidlertid viktig at dette arbeidet startes umiddelbart.

FORSLAG

På denne bakgrunn vil forslagsstillerne fremme følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber Regjeringen oppheve finnmarksloven.

II

Stortinget ber Regjeringen om å utrede og fremme de nødvendige forslag, slik at alt tettstedsrelatert areal i Finnmark overføres fra Finnmarkseiendommen til kommunene umiddelbart.

III

Stortinget ber Regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag som medfører at dagens umatrikulerte grunn i Finnmark blir matrikulert som fast eiendom, og at festegrund under denne blir lovlig fradelt som fast eiendom og gjenstand for direkte salg.

IV

Stortinget ber Regjeringen om å utrede og fremme de nødvendige forslag, slik at de områdene som i dag inngår i Finnmarkseiendommen, overføres i sin helhet til de enkelte finnmarkskommunene.

V

Stortinget ber Regjeringen om å avvikle Same rettsutvalget, samt terminere alle igangsatte prosesser, herunder forslaget om å overføre Statskogs eiendommer i Troms og Nordland til samiske interesser.

VI

Stortinget ber Regjeringen om å utrede og fremme de nødvendige forslag, slik at Sametinget nedlegges.

VII

Stortinget ber Regjeringen si opp ILO-konvensjon nr. 169 ved første og beste anledning.

13. juni 2007

